

Ένα σοσιαλιστικό κόμμα;

Αν το «Your Party» θα είναι πραγματικά σοσιαλιστικό ή απλώς σοσιαλδημοκρατικό κρίνεται περισσότερο από τη σχέση του με τους εξωκοινοβουλευτικούς αγώνες παρά από το επίσημο πρόγραμμά του, υποστηρίζει ο Μάικ Γουέην.

Πριν από μερικά χρόνια, άκουσα τον Τζον ΜακΝτόνελ να μιλά σε μια εκδήλωση στο πλαίσιο του Durham Miners' Gala. Τότε ήταν υπουργός Οικονομικών της σκιώδους κυβέρνησης των Εργατικών και ο κορμπινισμός βρισκόταν στο απόγειό του, έχοντας μόλις στερήσει από την Τερέζα Μέι την κοινοβουλευτική της πλειοψηφία στις εκλογές του 2017. Ο ΜακΝτόνελ έκλεισε την ομιλία του δηλώνοντας ότι αυτό που πρόσφερε μια κυβέρνηση Κόρμπιν ήταν «σοσιαλισμός». Ήταν ένα φινάλε που ξεσήκωσε το πλήθος, αλλά προσωπικά με ξένισε. Θα ήταν καλύτερο, ακριβέστερο και σίγουρα πιο έντιμο να παρουσιαστεί το πρόγραμμα Κόρμπιν ως ένα συγκρατημένο σοσιαλδημοκρατικό σχέδιο. Άλλωστε, με βάση το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο βρισκόμαστε, θα μπορούσε στ' αλήθεια να είναι κάτι άλλο;

Ένα από τα ζητήματα που συζητούνται στο συνέδριο του Your Party αυτό το Σαββατοκύριακο είναι ακριβώς το αν το κόμμα πρέπει να αυτοπροσδιοριστεί ρητά ως σοσιαλιστικό ή ως σοσιαλδημοκρατικό. Όπως και με το εγχείρημα Κόρμπιν, σε επίπεδο προγράμματος το νέο κόμμα —όπως κι αν τελικά ονομαστεί— δεν μπορεί, στην παρούσα φάση, να προσφέρει κάτι παραπάνω από ένα σοσιαλδημοκρατικό πλαίσιο. Ο λόγος όμως που έχει νόημα να αυτοπροσδιορίζεται ως σοσιαλιστικό, ακόμη κι όταν στην πράξη προτείνει ένα σοσιαλδημοκρατικό πρόγραμμα, είναι το τι δηλώνει για τον ίδιο του τον ρόλο και τον τρόπο λειτουργίας του. Δηλαδή, μπορεί να είναι σοσιαλδημοκρατικό ως προς το περιεχόμενο του προγράμματος, αλλά σοσιαλιστικό στη «μορφή» του: στον εσωτερικό του χαρακτήρα και στον τρόπο με τον οποίο ασκεί πολιτική σε σχέση με το υπόλοιπο κοινωνικό σώμα.

Η εργατική παράταξη στη Βρετανία δεν αντιλήφθηκε ποτέ τον εαυτό της ως μέσο αμφισβήτησης του βρετανικού κράτους ή του καπιταλισμού. Αντιθέτως, υπήρξε διαχρονικά υποχωρητική απέναντι στον κρατικό μηχανισμό—χωρίς αυτό να αποκλείει τη δημιουργία νέων οργανισμών κοινωνικού κράτους—και συμβιβασμένη με τις υπάρχουσες κοινωνικές σχέσεις. Το Εργατικό Κόμμα λειτούργησε, για να θυμηθούμε τον Γκράμσι, ως «ηγεμονικός» μηχανισμός μόνο εντός του εργατικού κινήματος, με στόχο να το ενσωματώνει στο κράτος και το κεφάλαιο αντί να το οξύνει.

Τι θα σήμαινε, λοιπόν, ένα σοσιαλιστικό κόμμα;

Αν το Your Party επέλεγε να αυτοπροσδιοριστεί ως σοσιαλιστικό, αυτό θα αφορούσε όχι τόσο το πρόγραμμά του (τουλάχιστον στην παρούσα φάση) όσο τον ρόλο του ως καταλύτη στο κοινωνικό πεδίο και ως σημείο αναφοράς για τους αγώνες και τις αντιστάσεις που αναπτύσσονται. Θα ήταν ένα κόμμα «αντι-ηγεμονικό», που θα έθετε στο κέντρο του τη συγκρότηση μιας μαζικής συνείδησης ότι ο καπιταλισμός είναι το ίδιο το πρόβλημα. Μια τέτοια συνείδηση μπορεί να αναγνωρίζει ότι ο δρόμος εξόδου από αυτόν τον επικίνδυνο τρόπο παραγωγής δεν είναι δεδομένος αλλά απαιτεί διερεύνηση και πειραματισμό. Σήμερα, οι σοσιαλιστές δεν μπορούν να είναι τόσο σίγουροι όσο παλιότερα ούτε για το πώς ακριβώς θα μοιάζει ο σοσιαλισμός ούτε για το πώς θα φτάσουμε εκεί. Όμως, ανεξάρτητα από τη διαδρομή, ένα τέτοιο κόμμα θα χρειαζόταν μια εσωτερική δομή που θα καθιστά τους ηγέτες υπόλογους και θα επιτρέπει στη βάση να λειτουργεί ως μεμβράνη μέσα από την οποία εκφράζονται οι επιθυμίες και οι ανάγκες των ευρύτερων λαϊκών στρωμάτων.

Ένα σοσιαλιστικό κόμμα σήμερα θα έπρεπε, στον δημόσιο λόγο του, να υιοθετεί μια παράδοση αλλά έντιμη θέση. Να λέει ανοιχτά στο εκλογικό μπλοκ που επιδιώκει να συγκροτήσει ότι η αλλαγή δεν έρχεται απλώς με μια ψήφο και ύστερα με την επιστροφή όλων στην ιδιωτική τους ζωή, περιμένοντας από τους «εκπροσώπους» να τα κάνουν όλα. Ένα κόμμα χρήσιμο στη νέα εποχή θα έπρεπε να ανοίξει μια ειλικρινή συζήτηση: ο λόγος που οι προσδοκίες των ψηφοφόρων διαψεύδονται ξανά και ξανά είναι ακριβώς επειδή το σημερινό «κοινωνικό συμβόλαιο» της ανάθεσης—ψηφίζουμε και μετά αποσυρόμαστε στην ιδιωτικότητα—είναι φτιαγμένο για να παράγει ήττες. Η ψήφος πρέπει να είναι η εκλογική έκφραση της διάθεσης συμμετοχής στη συγκρότηση ενός κοινωνικού μπλοκ που θα κάνει ό,τι χρειάζεται για να υπάρξει πραγματική αλλαγή· να οργανωθεί στους χώρους δουλειάς, στα συνδικάτα, στις γειτονιές, στους αγώνες απέναντι στην αυταρχική εξουσία του κράτους και την παντοδυναμία των εταιρειών. Όλα αυτά απαιτούν αταλάντευτη δέσμευση στη διεύρυνση των δημοκρατικών πρακτικών.

Ένα σοσιαλιστικό κόμμα που προτείνει ένα σοσιαλδημοκρατικό πρόγραμμα οφείλει, κατά τη γνώμη μου, να δηλώνει ξεκάθαρα: «Δεν πιστεύουμε ότι είναι δυνατό να εφαρμόσουμε αυτό το πρόγραμμα χωρίς να το ριζοσπαστικοποιήσουμε στην πορεία, γιατί ακόμη και ένα ήπιο σοσιαλδημοκρατικό σχέδιο που επιχειρεί να αντιστρέψει τη μεταφορά πλούτου προς τους ισχυρούς θα προκαλέσει λυσσαλέα αντίδραση από τον εταιρικό κόσμο, τα ΜΜΕ, το χρηματοπιστωτικό κεφάλαιο και, πιθανότατα, το ίδιο το κράτος». Ένα κόμμα που θα μιλούσε έτσι θα τοποθετούσε τον εαυτό του έξω από τα στενά όρια της καθεστωτικής πολιτικής. Κάποιοι μπορεί να θεωρήσουν ότι αυτή η πρόσκληση σε μια περίοδο αναταράξεων δεν θα είναι δημοφιλής — ότι «θα τρομάξει τα άλογα». Αλλά ας δούμε τον Τραμπ, ας δούμε το Brexit: επρόκειτο για εκκλήσεις ανοιχτής ρήξης με το κατεστημένο, ρήξεις που τις καρπώθηκε η δεξιά επειδή η αριστερά είχε παραιτηθεί από αυτή τη δυνατότητα.

Σήμερα, ένα σοσιαλιστικό κόμμα που προτείνει ένα σοσιαλδημοκρατικό πρόγραμμα δρα σε συνθήκες εντελώς διαφορετικές από την εποχή που η σοσιαλδημοκρατία αναδύθηκε και εδραιώθηκε. Ο καπιταλισμός είναι πολύ πιο άρρωστος, πολύ λιγότερο ικανός να καλύψει τις κοινωνικές ανάγκες· το δείχνουν η δομική ανεργία και η καθοδική πίεση στο ποσοστό κέρδους. Γι' αυτό και σήμερα δεν

χρειάζεται να δίνουμε τεράστιες μάχες για το τι «πρέπει» να περιλαμβάνει ένα αρχικό πρόγραμμα. Ακόμη και ένα μετριοπαθές σοσιαλδημοκρατικό πρόγραμμα, αν συνοδευόταν από νίκη σε εθνικό επίπεδο, θα γινόταν από μόνο του η θρυαλλίδα για μια δυναμική ριζοσπαστικοποίησης — ή, αντιστρόφως, για μια ήττα. Αυτό που μετράει περισσότερο από το ίδιο το πρόγραμμα είναι η πολιτική, οργανωτική και ιδεολογική προετοιμασία των στελεχών και η προετοιμασία του ευρύτερου κοινωνικού μπλοκ να μπει σε μια νέα περίοδο αγώνων, αν θέλουμε να κάνουμε τα πρώτα βήματα προς μια κοινωνικοποιημένη οικονομία.

Μετάφραση του Άγγελου Κωσταμπάρη από το counterfire.org